

יוצא לאור על ידי ארגון חלקי בעמלי
בתי מדרש לתורה וחינוך, לחרדים
העמלים לפרנסתם
רחוב קהתי 14 ירושלים
דוא"ל: helki.baamali@gmail.com

גליון מס' 23 | פרשת קרח | ל' סיון תשע"ג

חלקי בעמלי

גליון תורני - חינוכי לחרדי העמל

השבוע בגליון: הצדיק, הרשע והצבוע | טיפ לשבת | "שחור-לבן" למה? | שכנוע - כן, לחץ - לא. | סיפור לשבת | מסיבת סיום

צבר העורף

הרעיונות מפכים כך כבר שנים. הדעות והמחשבות כמו מאיימות לפרוץ את כתלי החומה שנכפתה עליהן, רוצות לבקוע, כמחמת לצעוק, להשמיע את קולן השפוי. "זה לא ככה" היית רוצה לשאוג ברחובות, "תנו לי רגע להסביר" רצית לזעוק באזני כל מי שיתעניין לשמוע. אך לא היה מי ואתה נותרת אילם, משאיר את הזירה לאחרים, משלים בייאוש עם המציאות ומנסה להוריד את הראש תחת הגל העכור.

ואז זה הגיע. שבוע אחר שבוע, פרשה אחר פרשה, החלה תיבת המייל שלך להתרגל לקבלת הגיליון שהפך לפה, שהסכין להביע את הצעקה, להסביר, לשתף את מה שרצית ולכוון בדיוק את מה שחיפשת. קהילה הוקמה. מהפך החל להתחולל. הדגל הורם.

היו כאלו שהרימו גבה, היו שאף יותר מכך, אבל החלום קרם עור וגידים, החזון הפך למציאות והצמא לשייכות תורנית וחינוכית לחרדים העמלים לפרנסתם החל להתמלא. טובי הכותבים נבחרו, רמת התכנים נבחנה בקפידה וגם צורתו ותבניתו של הגיליון נבנתה במחשבה מרובה ובמקצועיות מיוחדת.

היוזמה הגדולה והחינוכית הזו יצאה לדרך מכוחם של אנשים פרטיים, כאלו שלא מסתתרים מאחוריהם גוף מממן מסוג כזה או אחר, כאלו שפעלו רק מכוח האמונה במשמעותו ההיסטורית של הגיליון. שבועיים ימים שהעלויות הגבוהות הכרוכות בהוצאה לאור מנעו את שליחתו, אלא שלנוכח מאות הפניות הקוראות לא לחדול, לא ניתן היה להניח לרעיון, חלילה, לגווע. וכך, למרות העלויות הגבוהות ולמרות שטרם נמצא להם פטרון, הגיליון חוזר להופיע ולספק את הבמה הנכונה לחרדים העמלים לפרנסתם.

וכאן אנו פונים אליך. היה שותף להגשמת החלום, היה שותף להפיכתו למציאות, היה שותף למימוש החזון, להרחבתו, לבנייתו. היה שותף ליצירת מציאות חדשה, איכותית ואמיתית לך, לביתך ולילדיך. היה שותף ליצירת העתיד שלך, העתיד שלנו!

עבור תרומה והשתתפות בכל סכום פנה אל תיבת הדוא"ל שלנו וניצור עמך קשר בהקדם.

לשבת

קוראים יקרים

אם אתם מזדהים עם דבר הגיליון ומטרתו, מעוניינים בהמשך תפוצתו ומאמינים במגמה שהוא מבקש להוביל, השתתפו ותרמו לביסוסו, להפצתו ולהרחבתו.

פנו אלינו לתיבת האייל
helki.baamali@gmail.com

(ניצור עמך קשר)

כאן בונים קהילה

'יוצאי...' 'בוגרי...' 'חניכי...' ומה הלאה?

ברוח זו יש לבחון את הזהות הקהילתית המשותפת לכלל עובדי ה' יראי אלוקים, ולהבין את שורשי התפתחותן של תת-קהילות בתוכה. מעבר לזהות הקולקטיבית של כלל שומרי התורה והמצוות, נדרשה לרבים זהות מצומצמת יותר, אינטימית יותר, בה חוויית השותפות גדולה יותר. כך התפתחו החצרות החסידיות השונות, הקהילות הישיבתיות ותופעת 'יוצאי...', 'בוגרי...' וכדו' בכלל. מתוך שנתרבו, עובדי האלוקים וההולכים בדרכיו, נמצאה הזהות המשותפת לכולם חלשה וחסרת ביטוי פעיל בחיי היומיום, ודרושה היתה זהות אישית, מותאמת, לקבוצות קבוצות שבתוכה. אלו מתארגנות על בסיס תפיסה דתית ייחודית, אורחות חיים מאופיינים או גורל משותף.

בעשורים האחרונים, החברה החרדית-ליטאית שבארץ ישראל הרכיבה את קהילותיה מסביב למוסד הישיבה. כאשר נעמד אדם למבחן זהות קהילתית בחברה זו, הוא נשאל תחילה: 'באיזו ישיבה למדת?', זוהי תעודת הזהות הבסיסית והעיקרית שבה הוא מתהדר. שנות הלימוד בישיבה הגדולה, בנוסף לשנות הלימוד בכולל הנלווה לה, הן השנים המעצבות את זהותו של האדם. גם לאחר עזיבתו את הישיבה הוא שומר על קשר עמוק עימה, בבתי כנסת המורכבים מבוגריה, בקביעות שיעורים, שיחות או התכנסויות עם רבניה, ובתודעתו האישית בכלל.

גם אם הקשר הישיר עם הישיבה שבה למד נחלש, עומדת לו לכן-הישיבה הזהות הכלל-ישיבתית למגן, והחסות בצל הכולל וחבריו האברכים משמשת לו חממת-המשך לשנות השלוה וההתאמה הזהותית לישיבתית שבו. מתוך תפיסתנו את מסגרת הקהילה כספק חשוב של תמיכה נפשית-רוחנית, נוכל לומר כי הישיבתיות היא כיום המערכת שבמסגרתה נבנים חייו הרוחניים של הפרט בחברה הליטאית.

כתרת משנה: רוצה, רוצה, אבל בלי קהילה - אתה לא יכול!

הזהות הישיבתית הוכיחה את עצמה היטב, ביכולתה לטפח חיי תורה ועבודת ה' בקרב רבים רבים מבניה, ובעמידתה

<< המשך בעמוד 3

רבים תהו על מטרתו של הגיליון בפרט ושל ארגונו בכלל, היו מהם שהרהרו על צדקת דרכו. המאמר שלפניכם מעמיד את יסוד המחשבה ומבהיר את הדרך, דרך אותה אנו מציבים לדיון ומבקשים לשמוע עליה את דעתכם.

לדרכן של קהילות ישראל

הסיוע שמעניקה הקהילה לאדם המאמין הוא רב-תחומי, והוא בא לידי ביטוי למן הרובד הטכני ועד לרובד הנפשי העמוק. ברובד הטכני, לא יימצא האדם המסוגל למול את בנו לבדו, לשחוט את בהמותיו לבדו, לכתוב את תפיליו ומזוזותיו לבדו, לטוות את ציציותיו לבדו וליישב את כל תמיהותיו בלימוד התורה לבדו; על אדם הזקוק לכל צרכים אלו להימצא במסגרת קהילתית שעליה נמנים מלבדו גם סופר, שוחט, מוהל ותלמיד חכם. בקהילה שכזו, יכתוב הסופר את תפיליו של השוחט והלה - בכמין תמורה - ישחט את בהמתו של הסופר.

על הבסיס הטכני הורכבו בעבר קהילות שתוחמו בגבולות גיאוגרפיים. בעיירה היהודית נתאספו פרטים המסתייעים זה בזה בהספקת צרכיהם, אוישו התפקידים השונים לשירות כל בני הקהילה ונהלו חיים דתיים משותפים בתבנית קבועה של זכויות וחובות.

אך מעבר לכך, הקהילה מעניקה לאדם המאמין, עובד ה', את התמיכה הנפשית הדרושה לו. זהותו של אדם עשויה מעגלים מעגלים כגלדי בצלים, ומעבר לזהות הפרטית כעובד אלוקים נחוצה לו גם זהות קהילתית. לבריאות נפשו ולניהול חיים תקינים ופוריים, על אדם לטפח בתודעתו השתייכות לקהילת חברים, שותפים לדרך. אלו מעניקים לו את החוסן הנפשי, את התמיכה ואת האישור בצדקת דרכו. חייו של אדם מאמין כרוכים בהליכה תמידית נגד זרמת שטפם של חיי ההבל, והצלחתם תלויה ביכולת לעמוד איתן מול פיתויים ונסיונות המבקשים לעקור את האדם ממעיין החיים הרוחניים; אלו אתגרים קשים ביותר לאדם הבודד, ותפקידה של הקהילה הוא גם להתארגן יחד ללחימה משותפת מול צבאות עולם התווה.

הדפיסו, וקחו הביתה לשבת

צהרי יום השבת. זה עתה הסתיימה הסעודה והאב מציץ לעבר חדר השינה, כשהוא כבר עסוק בתכנון שעת המנוחה הרגועה. האמא, גם היא 'בונה' על שעה זו כשעה שלווה ושקטה בה תוכל לנמנם כמנהג ישראל שדרשו: 'שבת' ראשי תיבות - 'שינה בשבת תענוג'.

והילדים הקטנים, מה איתם? ישנן משפחות ברות-מזל שבהן כל המשפחה פורשת בשבת בצהריים למנוחה, עונג שבת אמיתי... אך במקרים רבים, ילדים רכים אינם שמחים להיכנס למיטה סתם ככה, באמצע היום, וכאן אנו נתקלים בבעיה: מה עושים? ההורים רוצים לנוח והילדים רוצים לשחק, להשתולל, להשתובב ולהינות מהחיים כמו שרק ילדים יודעים...

הורים אחראים אינם שולחים את ילדיהם הקטנים לשחק לבד מחוץ לבית! - את זה לא צריך לומר. לכן, הפיתרון היחיד שונתר הוא: תרונות. אחד ההורים יישן זמן מה, כשבזמן הזה משיגה ההורה השני על הילדים המשחקים. לאחר מכן, מתחלפים התפקידים בין ההורים, כשהשני פורש למנוחה והראשון מקבל את תפקיד ההשגחה וטיפוק התענוגה לילדים.

נכון, לפעמים קיים פיתוי להשאיר את הילדים לשחק לבדם, והעייפות דוחקת ומנסה להשתלט על השיקולים הריאליים, אך אם נעשה כך, מה שיקרה הוא ששני ההורים לא יוכלו לנוח כשכל מספר דקות אחד הילדים מגיע לחדר השינה בתלונות אכלו לי / שתי לי / לקחו לי... כפי שאנו מכירים... שתייה לכולנו שבת מנוחה!

אל הארץ המובטחת, תוך שהם משתמשים בדמגוגיה זולה כשהם מכנים דווקא את מצרים כארץ זבת חלב ודבש.

ובאחרונה, מאתיים וחמישים ראשי סנהדראות, עליהם מדגישה התורה שלא מדובר באנשים שליליים אלא אדרבה 'נשיאי עדה, קריאי מועד, אנשי שם'. מאתיים וחמישים ראשי סנהדראות אלו, לא ביקשו למרוד במשה מתוך קנאה ובודאי שלא מתוך חוסר אמונה. להיפך, הם שאפו להתעלות ולהתקדש בעבודת המשכן וביקשו לזכות להקטיר קטורת לה', אך מכיון שלא היו ראויים לזה, נענשו.

הרי לפנינו, מסכם הנצי"ב, שלושה טיפוסים של מורדים בהנהגת התורה. הצדיק, הרשע, והצבוע.

הנהגת גדולי ישראל

הנהגת גדולי ישראל היא הדבר העצום לו אנו זוכים בכל דור, אך יחד עם זאת רבים הם המנסים לערער את סמכותם בתאונת שונות, וכאן עלינו לעשות את ההבחנה שעושה הנצי"ב בין שלושת הטיפוסים המורדים. יש את הצדיקים, שמתוך טעות סבורים שהם ראויים להתקדם אל המקום אליו הם עדיין אינם שייכים. יש את הרשעים, אלו שבאופן גלוי מביעים חוסר אמונה בהנהגת התורה ובסמכותם של גדולי ישראל. ויש את הצבועים, אלו שדואגים כביכול לאחריהם, אך בתוך תוכם מקננות מידות רעות המביאות אותם לידי מרידה.

כאשר עולים בתוכנו ערעורים על הנהגת גדולי ישראל, עלינו להתבונן ולבדוק את המניעים שלנו. האם אנו מאתם צדיקים שמנסים לעלות גבוה מדי, או חלילה מהרשעים שמבקשים למרוד בסמכות גדולי התורה, ואף אם נראה לנו שהמניעים שלנו טהורים עלינו לבחון היטב האם מאחוריהם לא מסתתרות מידות רעות ומגונות.

המרד הגדול עליו אנו קוראים בפרשתנו, שהסתיים באבחה חדה כאשר פצתה האדמה את פיה ובלעה לקרבה את קורח ודתו ואבירם, הונהג על ידי שלושה ראשים. הראשון הוא קורח, השני הוא דתן ואבירם, והראש השלישי היו מאתיים וחמישים ראשי סנהדראות. את ההבדל בין שלושה טיפוסים אלו ומטרותיהם, מבאר הנצי"ב מוולוז'ין בפירושו 'העמק דבר' באופן ייחודי, המלמד רבות על בעלי המחלוקת שבכל דור המנסים לערער על הנהגת התורה של עם ישראל.

הראשון שבמנהיגי המרד הוא קורח. קורח, בן השבט הנכבד, שבט לוי, העשיר המופלג, בא אל משה ואהרן בטענה שנשמעת הגיונית: "כל העדה כולם קדושים, ומדוע תתנשא?" על פניו, טענתו עניינית ויש בה מן הצדק. תנו לעם לבחור את מנהיגו. אך חז"ל מגלים לנו שמאחורי טענה זו הסתתרה מידה רעה, מידתהקנאה. קורח שראה את עצמו ראוי להנהגה, נגע ממניויו של אליצפן לנשיאות של בני קהת. את קנאתו הוא הסתיר, אולי הוא עצמו לא היה מודע לה בבירור. במקום שיבוא ממקום של קנאה, הוא בא כביכול לדאוג לעם, למען הצדק והשוויון.

חוסר אמונה לצד כוונות טובות

הבאים אחריו היו דתן ואבירם. שני בני בליעל אלו מוכרים לנו כבר ממצרים כאנשי מדון וריב, כאשר הם מלשינים לפרעה נגד משה ההורג את האיש המצרי. גם כאן, כשהנהיג את המרד נגד משה רבינו, הם לא ניסו להסתיר את מניעיהם הרעים כשהם התבטאו בחוצפה: "המעט כי הלליתנו מארץ זבת חלב ודבש והמיתנו במדבר, כי תשתרר עלינו גם השתרר! אף לא אל ארץ זבת חלב ודבש הביאתנו ותתן לנו נחלת שדה וכרם!". הם מורדים בהנהגתו של משה מתוך חוסר אמונה בהבטחת הקב"ה להביא את עם ישראל

מדברים חינוך | הרב שלמה ברוך בלוי

מנחה זוגי ויועץ חינוכי

"למה שחור - לבן?"

לטגנון ביגוד אחר, הוא לא הכרח פוזל, ועדיין לא חייבים לתייג אותו כפורק עול מלכות שמים... לכן, בואו נמיר את הדו שיח עם הילד משיחה על בגדים לשיחה על מהות. במקום להתחיל לדבר בפאתוס על הסודות הגבוהים הנפלאים הקיימים בכל פריט לבוש יהודי, נתווה את קווי המתאר של גאווה היחידה. אמור לילד: במקום לחפש אחר האחראי לאופנה ה'לא מוצלחת', בוא נראה מה תכל'ס אנו מרוויחים מסוג הלבוש שלנו, המעיד עלינו כי אנו מאמינים במי שאמר והיה העולם ובתורתו.

כאשר מכנסים שחורים וחולצה לבנה הופכים מריצוי ההורים למדים של חייילים - זה מתחיל להיות אהוב. אם מצליחים להחזיר לילד את התובנה הפנימית הזו, כי אנו אנשי קודש ואין זה משנה אם הלבוש הינו ליטאי או חסידי או אחר - העיקר, שאנו מתוייגים כשומרי דת משה וישראל, הרי שהרווחנו. לא הרווחנו רק את השתייכות לעדת המאמינים, אלא הרווחנו מדליה יוקרתית שתעיד בפני כל הרואה אותה - זה איש דתי, זה ירא את אלוהיו.

התהליך הזה, צריך להתבצע בזירות מופלגות, כי לעיתים העיסוק בבגדים הוא כה עיקרי, עד שמעבירים מסר שונה, צורם, אשר גורם לילד לזקוף גבה ולתהות על הנכונות של המסר שלך. הנכון הוא, להעביר את המסר האחר - אנו מעוניינים ורוצים להעיד על עצמנו כנושאי דגל התורה והיהדות. לזה כל נער ונערה יהיו מוכנים.

גדולים יהיו ההורים, אם יזכו להחזיר בילדם, כי לא אכפת להם משינוי שיבליט אי השתייכות לחצר או לקהילה מסויימת, ומבחינתם כל עוד הבגדים עומדים בסטנדרט 'החונ' של בני תורה אציליים, כל ויתור בא בחשבון, מלבד הויתור על מהות הקשר שלנו עם המאמינים בתורת אמת.

שאלה: השבוע בני המתבגר 'התקיל' אותי בשאלה שמעולם לא התמודדתי איתה באמת: מדוע ללכת רק בשחור לבן? מה עומד מאחורי המדים החרדיים? אשמח לשמוע את תשובתך.

תשובה: הרשה לי להסיט את תשומת ליבך דווקא לזווית אחרת. זאת לא שאלתך, היא זו הניבטת מאחוריה. האם הילד שלם עם השתייכותו האישית לציבור המאמינים? האם הילד מקבל את העניינים העקרוניים באמת בכל ליבו? אם התשובה חיובית, השאלה שלו, גם היא ברמה של התנגדות, לא מדאיה כל כך ובהסבר מספק היא תיפטר. אם התשובה שלילית - ההיתפסות שלו לאופי הביגוד נובעת מתחושת חוסר השתייכות כללית ועמוקה יותר ובמקרה כזה, כמובן, עוזב את הבגדים והתעסק בעיקר.

הקדמה נוספת לתשובה, היא הדרך בה עלינו להעביר את ההסבר. וכאן אנו מגיעים ליסוד מאוד חשוב מיסודות החינוך. כדי להעביר את המסר הנכון ולפעול את הפעולה הרצויה בעיניך אתה נדרש לשני תנאים מוקדמים. האחד, עליך להיות באמת בטוח בצדקת המסר. השני, העבר את המסר בנחת ובשלווה, נטול אמוציות מיותרות, ללא רגשות וחרדות העלולות להחליש את יכולותיך. כך, תוכל להעביר מסר בריא.

כעת, כמה מילים על גוף השאלה - הביגוד. העובדה שקהילות עובדי השם נבדלים משאר העולם המערבי גם בבגדיהם, אינה המצאה חדשה, והאמת? היא גם לא משהו 'חרדי' דווקא. כבר בגמרא אנו יכולים לקרוא על מאבק דמים על "ערקתא דמסאנא" - שרוך אדום של נעל, ביחס לשעת השמ. גם אם ברמה ההלכתית איננו נכללים בהלכה הזו, אבל את המנהג הכללי אנו בהחלט יכולים ללמוד.

אך בואו נהיה חכמים: הלבוש הוא ביטוי לזהות, הוא בשום אופן לא בא במקומו! גם אם הילד שלך מתחבר

הלכה למעשה | שכנוע - כן, לחץ - לא.

הרב ארי נתנאל מור, רב ומו"צ בביתר עילית

שאלה: המתחרה שלי מחזיק במלאי מוצר שאני מאוד מעוניין בו לצורך הרחבת פעילותי העסקית, אך הוא מסרב למכור. מותר לי לשכנע אותו למכור לי? האם יש בזה 'לא תחמוד'?

תשובה: שכנוע אדם למכירת מוצר מותרת עד פעמיים, או תמורת מחיר גבוה (גם אם הוא מוגזם). כל שכנוע מעבר לכך או נסיון להפעלת לחץ מכל סוג שהוא (חברתי, משפחתי וכדומה) - אסור.

המקורות בהרחבה: את איסור "לא תחמוד" פירש ספר החינוך (פרק לח): "האשרה לנו התורה לעשות תחבולה לקחת לנו מה שהוא לזולתנו מאחינו, ואפילו יתן לנו במתנה, כגון להפציר בחבירו שיתן לו דבר מאכל או כל כיו"ב כשבעצם אינו רוצה ליתן". גם בתשלום קיים איסור זה כל זמן שחבירו מוכר לו רק בגלל לחץ או פחד ולכן - "איש נכבד, שאם יבקש דבר מה מחמת כבודו ימלאו מבוקשו, אסור לשאול מעד רעהו למכור לו או לתת לו דבר מה, אלא אם כן ידוע שיתן לו בנפש חפצה ולא ירע לבבו בתתו לו".

מחפש סיגריה 'ומנד' לחבר שיתן לך? החטיף ביד הזולת עושה לך חשק? להיות 'נודניק' זה לא רק לאיפה, זה גם איסור "לא תחמוד". בנוסף, עצם החשיבה מסוג "איך-אוציא-את-זה-ממנו" אסורה באיסור "לא תתאוה".

למרות זאת, כתבו האחרונים, אם הוא הסכים מיד - ולצורך העניין עד פעמיים מוגדרת הסכמתו כמיידי, מותר השכנוע ואין בו איסור לא תחמוד.

נקודה נוספת: הצעת מחיר גבוהה ואפילו מופרזת, למרות שיש בה לחץ פיננסי, מהווה אמצעי שכנוע מותר. זאת, משום שלחץ פיננסי שונה מהותית מכל סוג לחץ אחר בשל היותו משרת את מטרת המוכר - גריפת רווח, וגם אם הוא מתקשה להיפרד מהחפץ, זוהי דרכה של מכירה - "מוכר עצב ולוקח שמח" - כלשון הגמרא (ברכות דף ה' עמוד א').

כמובן, הצעת המחיר הגבוהה צריכה להיות זו שגורמת לו למכור ולא הלחץ הרגשי, החברתי או האחר שהתלווה אליה.

מכון מצוות ה' mitzvathashem@gmail.com

ליצירת קשר: 8647729@gmail.com

ברוך שפטרנו...

מעבר לבני גילו. אין לי כל הכשרה בענייני חינוך מיוחד, אבל היא לא הייתה נצרכת כאן. נכותו של הילד וכסא הגלגלים שלו בכלל לא הורגשו ונכרו, מעבר למחצית השעה הראשונה במפגש הראשון. הוא לא היה ילד שמת, ועזבו אותי מספורי המופת על ילדים נכים שרק מביאים אור וצחוק. כוונתי לומר שזה לא פשוט לקחת כל מקרה של קושי ולהפך אותו למומום. קושי הוא קושי, ילד נכה הוא כאב עצום וענק, וכדאי שיתן גם לזה מקום, ולא רק למה שאנו רוצים בעצם להרגיע את עצמנו ולומר - הוא יותר שמח ומושלם מילדים בריאים, הוא יכבש את כל העולם בכסא הגלגלים... הלאה קלישאות.

ההכרות היותר מפתיעה שנוצרה הייתה ביני לבין אביו של הילד. אין כל קשר בינינו, חוגי או משפחתי, ואולי זה מה שגרם לנו להיפתח זה לזה. פעמים רבות נשארתי אחרי השיעור לשיחה ממושכת, שוחחנו גם טלפונית ואפילו אירחנו את הילד, הוריו ואחיו בביתנו לסעודת שבת. מהר מאד הוא שמע על סיפור הפיטורין שלי, ועל כל אותן מסקנות וחומר ומידע אליהם הגעתי במסכת הביורורים הענקית שלי אודות "מה קרה שם במשרד". בתחילה לא ידעתי לפרש את ההבעה שעטו פניו בכל פעם שדיברנו על כך, אחר כך, הוא אמר בעצמו את הדברים וכבר לא הייתי צריך להבין. "אני הייתי במקום הזה" - הוא אמר זאת בטון של יודע כל, סוג צליל שאינך יכול להתעלם ממנו או לפטור אותו בלא נכון ולפקפק בו. קצת יותר עמוק וממושך ממך - חיוכו היה עצוב ומלאמד מלחמה. "מאז גילו את הנכות של הבן, התפצלו דרכינו, של אשתי ושלי, לשני מסלולים. היא עסקה בילד, בידורם ובהתפתחות שלו, אני מתעסקת בשאלת ה"מי אשם ויך זה קרה ולמה?". כן, היה כאן מקום למציאת "מחדלים" שונים בנוגע ל"כיצד לא חשדו בכך מיד כשנולד? מדוע סיפרו לנו זאת כך ולא אחרת? כיצד יתכן שפרו ואתנו בועדה? מי מהשכנים מתנגד לסלילת רמפה עבור כסא הגלגלים?"

"העולם מלא בשאלות ה"למה", הוא אמר לי, אני מרגיש בידים את הרצון הבווער הזה להפעיל, לשנות, לעשות משהו, להוכיח כוונת, לכוון, ליצור מצב אחר... נכשלת, האמן לי, נכשלת, גם אתה לא תצליח" - כתפי הורמו לאות סירוב. איני יודע מה בקשר אליו, אבל אני מרגיש ממש את המרץ והנכונות לחשוף את המחדלים וחוסר ההגינות שבהם נהגו כלפי, להזיז חיללים כדי להחזיר את המצב לקדמותו, אני כן אצליח.

"אתה לא" - הוא אפילו לא שאל למחשבותי. מניסיון, כך הוא אמר, הבין אחר כל השנים האלו הצלחתי להבין מה הילד הזה אומר לי. הוא הביט בילדון על כסא הגלגלים במבט אחר, עייף, מחושל. ושוב, לא היה שם אושר ענק, חשוב לי שתראו את הקושי כפי שהוא. הילד הזה אומר לי - שום דבר אינו תלוי בך. לנסות להפעיל מה שקורה מסביב, זה כמו לנסות להעמיד את בני על רגליו שישל... דברים בעולם אינם מסוים בידינו, גלגלים אינם מונעים בכוחנו, גם מה שנראה כך, זה רק משחק ב"כאילו". אתה משקל זמן ומחשבה ומאמצים בבניו של הילד נכון, מנסה לראות בפיטורין שלך תוצאת מצב - שהוא תלוי סיבות - שהן קשורות למהלכים מסוימים. לא נכון. בקטן - כמו אוטובוס שמפסידים, ובגדול - כמו שקרה לך בעבודה, ובענק - כמו שקרה לי עם הילד - הכל מוכתב ומונע רחוק מאיתנו. היום אני מצליח גם להרגיש את השלום והאמונה שיש בכך, עד כמה שאני מצליח לחוש זאת, עם כל הנפילות והמשברים שבדרך.

היו לנו שיחות נוספות אח"כ, על חובת השתדלות ועל הנהגת העולם בדרך של טבע, ועל בחירה חופשית שיש לאנשים שלפעמים משתמשים בהם כדי להרע לאחיהם. אבל דווקא השיחה הפשוטה הזו, הלא ארוכה, בה שמעתי בחדות ובמילים כה מובנות מה בעצם המקום שלי בתוך כל מעגל בו אני נמצא ובו אמצא, הייתה עבורי לשיחה מכוונת. מכאן והלאה אפשר אכן לדון בכל אותם עניינים ושאלות. מהמקום המסוים הזה, המובן, המובל, המונהג, הכל הופך לפשוט יותר, מורכב פחות, מאיר ומאמין, תלוי ואובך.

אמרו לי שהגילון הזה מיועד לאנשים עובדים. מצחק, אם כן, שדווקא בתקופה זו בחיי נבחרתי לספר כאן את סיפורי, לא? בשמונת החודשים האחרונים איני עובד. פוטרתי. אוי, איזה צליל נורא יש למילה הזו. בבית הכנסת, ובבנק, בחתונת הבן דוד ולעצמי בלילות: פוטרתי פו-טר-תי - פ-ו-ט-ר-ת-!!!

הפיטורים שלי לא היו מסיבות רגילות של התייעלות או קיצוצים. לא התקיים בי הכלל של "מי שבא אחרון הולך ראשון", ומילאתי תפקיד חשוב ביותר במשרד, שהעסיק אותי ואתגר אותי בכל שעת עבודה מחדש.

אנו מתגוררים באחת מערי הספר החרדיות, והעירייה שלנו צעירה ומתפתחת. את עבודתי התחלתי כפקיד פשוט במחלקת החינוך של העירייה, ועם השנים והתפתחות המקום קודמתי בעבודה והפכתי לעוזר הרשמי ומנהל המשרד של הממונה על תיק החינוך. אם חשבתם שמקום עבודה חרדי הוא ערובה לשקט ולשלווה בעבודה - טעיתם, ואפילו להיפך: החיכוך בציבור מוכר, אנשים שמתגוררים לידך ושילדיהם לומדים עם ילדיך הוא לפעמים מטריד במקרה הטוב, ולפעמים מספק חומר לבקריה. מהר מאד הבנתי שני דברים, בצורה כזו בדברים לא יוכלו להתנהל לעולם! אי אפשר בשום אופן לערב לצד שקולים ענייניים וטכניים גם חששות מפני דעתו של אי-מי או רגשות ידיות והכרת טובה. הדבר השני שבבנתני, זה כבר לקח קצת יותר זמן: אמנם בדברים לא יכולים ככה להתנהל, אבל כך הם מתנהלים. כלומר, הבעייתיות הזו של עבודה בקהילה - מוכרת ונופצה בכל מקום. השתדלתי מאוד לעשות מלאכתי נאמנה, לא אבוא בשורות אלו להעיד על עצמי ועל טוהר עבודתי, אבל רק זאת אומר: הפיטורין שלי היו נטו על רקע של קנאה, תכונות זולה וחוסר הכרת הטוב משווע. ידעתי והרגשתי את הכסא מתנדנד ואת האדמה לוחשת גחלים, ולא היה לאל ידי למנוע את הדברים. אם כך, בנינו כיצד הפכה עבודתי, ביום אחרת פיטורי, לעבודת בילוש וגילוי וחינוך האשמים והנוגעים בדבר. שלא תטעו, לא חשבתי "לבוא חשבון" עם אף אחד, פשוט נכנסתי למעין שחורר של מירמור וכעס פנימי שדחפו אותו לברר "מה בדיוק היה שם", "מי אמר ולמה", "מתי הכול התחיל", "מה דעתו האמיתית של ה'בוס' (לשעבר) עלי", "מי ניסה לבוא לרעתי ומי לעזרתי".

עיסוק כזה, כעת אני כבר יודע, הוא סגולה בטוחה ל"מרה שחורה", אבל לא הצלחתי "לפטור" את עצמי מהעבודה הזו. המחשבות מלאו אתי ימי והרגשות האפילו את לילותי. יום אחד גיליתי שפקיד מסוים היה שותף לדיון מסוים בענייני, וביום אחר שמעתי על חשד ישן שדבק בי שלא באשמתי, שבוע אחד התעסקתי בחשב כמה טובות הרבנית למשרד, ובשבוע שלאחריו התעניתי בשאלה מדוע שניים מחברי לעבודה זה עשו כלום למעני... במידה מסוימת לא הפך לתחביב מרתק, כעת אני קולט זאת. מעקב אחרי קשרים ויחסי גומלין בין אנשים הוא לפעמים מסעיר, דברים תלולים אלו באלו, רבדים שונים קיימים לכל הנתחשות, ואני צללתי בחדווה לתוך כל זה, מנסה למשוך בחוטים, להפעיל בובות, לכתוב את התסריט וגם לצפות בהצגות.

כמו כל מובטל שמתכבד את עצמו, גם אני הלכתי לחתום אבטלה בלשכה האזורית הסמוכה לביתי. יום אחד קבלתי הצעת עבודה לארבע שעות ביום. מורה פרטי לילד נכה כבן עשר. הסיפור היה כזה: הילד המדובר היה נכה מאה אחוז בפלג גופו התחתון, וכמוכן מרותק לכסא גלגלים. התפקוד הקוגניטיבי והחברתי שלו היה במיטבו, והבעיה נוצרה כשיום הלימודים צללמוד תורה התארך, כמקובל אצלנו, והיה קשה לו לשהות בכיתה שעות כה ארוכות. והפתרון היה בדמות סיום הלמודים בשעה 2:00 ואח"כ מורה פרטי שהושג עבורו תקציב מיוחד, שישלים איתו את הלימודים במקצועות השונים, בעיקר מקצועות החול.

הכרתי ילד בן עשר נכון ומפותח רגשית הלכתי לחתום אבטלה בלשכה האזורית הסמוכה לביתי. יום אחד קבלתי הצעת עבודה לארבע שעות ביום. מורה פרטי לילד נכה כבן עשר. הסיפור היה כזה: הילד המדובר היה נכה מאה אחוז בפלג גופו התחתון, וכמוכן מרותק לכסא גלגלים. התפקוד הקוגניטיבי והחברתי שלו היה במיטבו, והבעיה נוצרה כשיום הלימודים צללמוד תורה התארך, כמקובל אצלנו, והיה קשה לו לשהות בכיתה שעות כה ארוכות. והפתרון היה בדמות סיום הלמודים בשעה 2:00 ואח"כ מורה פרטי שהושג עבורו תקציב מיוחד, שישלים איתו את הלימודים במקצועות השונים, בעיקר מקצועות החול.

<< המשך מעמוד 1

האיתנה מול גלי ימה היצאץ של הריקנות והנהנתנות שבועולם החולין.

אלא שזהות זו נתאי הכרחי לה - על חברה לקבוע את מקומם בתחום המושב של הקהילה. הזהות הישיבתית ניתנת לטיפוח ולישימוך אך ורק במסגרת הישיבה והכולל, וקשה עד בלתי אפשרי להיחשב כאחד מחבריה גם לאחר יציאה אל מרחבי העולם הפתוח. הישיבתיות היא במהותה התבדלות והתכנסות אל המרחב המוגן של הישיבה ובמרכז עומדת תפיסת היציאה מגבולותיה, גם אם לזמן מה ולשעה קלה, כעקירה מבית החיים. כאשר בוחר בן-ישיבה לעזוב את המסגרת הישיבתית, משמעות הכרעתו היא פרידה מן התבנית שאירגנה עד עתה את חייו הרוחניים.

כלומר: לפנינו אדם מאמין, המבקש לעבוד את ה' ולילך בדרכיו, אך נעדר מסגרת חברתית מתאימה!

קשה להפריז בתיאור הבעייתיות שבמצב עניינים זה. העוזב את המסגרת הישיבתית משול לאדם הנעקר מארץ מולדתו, המהלך את צעדיו הראשונים בארץ זרה ומבקש לבנות לעצמו את עולמו מחדש. הוא חודר רצון כן לשמר את מעמדו הרוחני ורמתו התורנית, שלא לאבד את קנייניו היקרים שרכש בשנות השלוה בישיבה, אך מוצא את עצמו בודד בעולמו. נעדר הוא מסגרת תומכת שתקל מעליו את ייסורי הקליטה.

להמשיך לפרוץ גם מחוץ לחממה

כאמור, ריבוייה המספרי של החברה החרדית מביא עימו ריבוי גוונים. גם מספרם של המוצאים את עצמם יוצאים משערי הישיבה ופונים אל העולם הגדול, משתקעים בחיי מעשה ומתערים במהלכם בחברה הישראלית הכללית, הולך ורב. לפנינו, אפוא, קהילת חסרי-קהילה ההולכת וגדלה. בהעדר חלופה אירגונית-חברתית רוחנית, המותאמת למצבם החדש, מעמדם הדתי של היוצאים משערי הישיבה נתון בסכנה קיומית.

בן תורה אברך, הפותח ומסיים את יומו בעסקי תורה, חייו הרוחניים מאורגנים בתבנית חברתית מוסדרת המבטיחה לו יציבות. נפשו ולבו מכוונים אל מטרת חייו, לא רק בשל החוסן האמוני האישי שבקרבו, כי אם גם בשל התמיכה הקבועה שמספקת לו הקהילה שבתוכה הוא מתקהל. בן תורה העמל מיגיע כפיו, לעומת זאת, הנתון על פי רוב בתודעת עקירה מן החממה הישיבתית, זקוק לעוצמה רוחנית אישית גדולה פי כמה, כדי לשמור על נפשו ולבו מכוונים אל מטרת חייו.

לאותם צעירים יקרים דרושה קהילה, נחוצה מסגרת חברתית המותאמת למצבם החדש. במקביל לקהילה הישיבתית הבנויה היטב בעבור פרטים הקובעים את מושבם בגבולותיה, עלינו לטפח קהילה אלטרנטיבית לאותם רבים המוצאים את עצמם מחוצה לה. אופי חייהם של היוצאים אל חיי המעשה אינו מותאם עוד למסגרת הקהילתית הישיבתית, ועלינו להוגיע את מוחנו בשאלה כיצד נשכיל לטפח בעבורם את הקהילה הרצויה, זו שתיתן מענה רוחני, תורני ודתי מקסימלי לדפוס החיים שבו הועידים גורלם.

וממחשבה למעשה: הרהורים מעשיים

עלינו להכיר היטב בעומק הצורך הנפשי לקהילה תומכת, קבוצת שותפים לדרך החולקים אורח חיים משותף, ולעשות בו את השימוש המרבי לתועלת טיפוח חייהם הרוחניים של החברים בה.

גם הצרכים השונים המסופקים על ידי הקהילה, משתנים כמובן בהתאם לאופי החברים המרכיבים אותה. בקהילה הישיבתית, למשל, אינו ניכר דיו הצורך בתמיכה אמונית מחשבתית, בשל הנחת יסוד הרואה אותה כמויותרת בעבור בני תורה השקועים בהיות אביו ורוא; בקהילת יג'עי הכפיים, שחייהם נטועים בעולם רצוף התמודדות, הגיבוי האמוני נחוץ באופן פעיל יותר. זאת ועוד אחרת, מפגשים קבועים במסגרת הקהילתית נחוצים פחות בקהילה המתארגנת מסביב לכולל, ישיבה או בית מדרש, דבר יום ביומו, מאשר בקהילת עובדים לפרנסתם היוצאים מדי יום אל מקומות עבודה מרוחקים.

בשבילך | מסיבת סיום

הפאה הבלונדינית של המנגנת. למרות ההחלטה הבוגרת, אני מוצאת את עצמי בולעת את הדמעות שרצו לעלות בי פתאום, בלי רשות, ומנסה להתעלם מהטעם המר של האכזבה.

כן, זאת הילדה שלי שסחבתי בתוכי תשעה ירחים ובקשתי והתפללתי. זאת החבילה הקטנה שספרתי את אצבעות הידיים והרגליים שלה, בודקת שהיא מושלמת. זו התינוקת החמודה שסימנתי וי כשהתהפכה בגיל שלושה חודשים וזחלה על גחון בשישה, זו הילדה שגמלתי בגיל שנתיים כי "היא היתה כל כך בשלה...", זו הילדה ששרה במתיקות "וזכני לגודל בונין ובלי בונין" (ולא, זו לא טעות בהקלדה) וחוזרת מהגן עם פלסטלינה תחת הצפרניים.

לא, היא לא מושלמת וגם אמא שלה לא, רחוק מזה. אבל היא שלי, כל 17 הקילו האלו. עם העיניים המקסימות שלעיתים כה קרובות מתמלאות בדמעות, עם החיוך המתוק, עם החוכמה שלעיתים מעבירה אותי על דעתי וגורמת לי להישאר ערה שעות ארוכות לתקן את הנזקים. זו המתנה שקבלתי מהקב"ה, חבילה אחת גדולה עם דברים שאני אוהבת כל כך ודברים שאני מעדיפה שלא לזכור. אף אחד לא הבטיח לי בלילות לבנים שהיא תגשים את כל חלומותיי, לא אמרו לי שהיא תהיה מוכשרת בריקוד, כמו אמא שלה, או חברותית כמו שאמא היתה רוצה להיות, היא יכולה להיות חכמה ונבונה, ויכולה גם שלא. היא יכולה להאיר את העולם ואולי היא לא תצליח להאיר אפילו את חדר המדרגות. בכל מקרה, אני זו שאזכה לגדלה, אני אבשל, אכבס, אחבק, אהיה מפנקת, לעיתים תקיפה, ואנסה בכל כוחי לתת לה את הכלים הטובים ביותר להיות מה שהיא. להגשים את הייעוד שלה ולהשלים את תפקידה שתגדל להיות בת ישראל. מושלמת? לא, אבל שלימה בדיוק כמו שבראה הא-ל.

בת שלום

חתי

ישבתי במסיבת הסיום של הבת שלי. היא לא מסיימת תיכון ואפילו לא בית ספר יסודי, אבל מסיבה היא מסיבה אפילו אם היא מסמלת בסך הכל מעבר מגן אחד לגן הסמוך לו. (קדם/ טרום, אף פעם לא באמת הבדלתי ביניהם...)

הילדונת שלי הייתה מרוגשת מאד, וגם אמא שלה. אולי זאת הסיבה שבמקום לשיר ולרקוד עם שאר הילדות, לדקלם את הדקלום ולהניע את הידיים מצד לצד בקצב בלתי אחיד, היא החליטה לשבת על הכסא ולבהות, בפה פתוח כמובן.

אני, שהגעתי בציפייה גדולה לראות אותה מקפצת ומתנועעת לצלילי המנגינה, לשבת ולרוות נחת ולהנציח את הארוע עם המצלמה שהבאתי, מצאתי את עצמי פתאום מתוחה ועצבנית, כוססת צפרניים וממלמלת "שתחיל לשיר כבר!...נו...כן, כן, עכשיו תורידי את הידיים, תורידי, כולן כבר מזמן עברו לשיר אחר...לאן את קמה? מה? למה את באה לפה???"

אני מתכווצת במקומי ומנסה להיעלם, בשעה שהקטנה מפלסת דרכה בין האמהות הבוחנות אשר מהנהנות אלי ברחמים. "אמא! תורידי לי את התלבושת. אני לא רוצה אותה, זה מפריע לי!" אני מנסה לשכנע והיא רוקעת ברגליים, מה שמביא לכך שהתלבושת היפה והורודה נגזזת בתיק. אני צופה בה חוזרת למקומה ומקווה שאולי עכשיו היא תשתלב בשירה.

הילדה מימינה שרה בפה מלא ולא מפספסת אף תנועה. לרגע היא משפיעה על הבת שלי שמאילה בטובה להתנדנד ולכסות את עיניה ואני ממחרת לשלוף את המצלמה לתפוס את הרגע המרגש, עוד לא יצא הפלש והיא כבר ממחרת אלי וצועקת: "אמא! אני רוצה לראות את התמונה! תראי לי!"

כשהיא חוזרת למקומה, אני מחליטה בליבי להיות חזקה. זה היום שלה, אני צריכה להיות כאן בשבילה. אף אחד לא הבטיח לי שום דבר. אני מכניסה את המצלמה ומביטה בה, שולחת חיוך רחב לילדונת שלי שבוחנת כרגע את

מה שחיפשת

מדור אינפורמטיבי. אנו משתדלים לבדוק את המידע, אך אין בפרסום זה משום אחריות על התכנים המתפרסמים.

נשמח לקבל מידע מסוג זה

כדוא"ל: helki.baamali@gmail.com

צעיר? חרדי? ירושלמי? אה... ועובד? יש לנו שיעור חדש בשבילך

<<< הנושא: השקפה וחיזוק

המקום: מוסד הרב קוק, קרית משה י-ם.

המוסר: הרב יחיאל פליסקין

יום ושעה: רביעי 9 בערב.

פרטים נוספים: משה 052-3060409

חרדים ואיכות הסביבה? כן הולך ביחד!

<<< בלוג חדש הנושא את השם "קילורין" מעמיק בכל מה שקשור לאיכות הסביבה, יהדות, מגזר ומה שביניהם בצורה מקיפה, מרתקת ומחכימה. מומלץ מאוד.

שווה כניסה: <http://kilorin.blogspot.co.il>

מהיום, הדף היומי לא 'יתקע' לך רק בגלל "סהודתא"

<<< האתר המוצלח 'פורטל הדף היומי'

<http://daf-yomi.com> השיק בימים אלו מילון ארמי-

עברי מקוון, שיספק לך את המענה בזמן אמת ובמהירות.

נתקלת במילה לא מובנת? במשפט מוקשה? תרגום מקוון

של מילים וגם של משפטים שלמים יאפשר לך להמשיך

הלאה עם הבנה מלאה ומדויקת.

כנס ל'פורטל הדף היומי', היכנס ל'כלי עזר ללומד' ומשם

ל'מילונים' - וההצלחה בלימוד הדף פתוחה בפניך!

קוראים מגיבים

אל מערכת "חלקי בעמלי", שלום רב.

בשבועות האחרונים כשקמפין מסית ומתלהם, שלא לומר - מתיר דם, מתנהל לראשונה בהיסטוריה על ידי אנשים מתוכנו ומכוון נגד חלק מבני ציבור זה עצמו, הרגשות סוערים בקרבי ואני מוצא בכך, כמי שמרימים את דגל הקהילתיות החרדי העמל לפרנסתו, כתובת להביע אותם. אני, כמו רבים מחברי, למדתי בישיבה גדולה מהמזרח של עולם הישיבות, התחנתי עם בת למשפחה מצוינת בוגרת בית יעקב והתחלתי ללמוד בכלל. דא עקא, שבימינו, הסוד הגלוי הוא, שמי שרוצה לשרוד בתור אברך גם כשיש לו 2 ילדים או יותר והוא לא בן או חתן לאדם עשיר, חייב להטיל את עול פרנסת הבית על אשתו.

כולנו יודעים - אף אחד לא חי בניסים ומרבית האברכים עובדות כיום במקצועות מכניסים המאפשרים להם רמת חיים הגבוהה משל הוריהם (בדרך כלל), במקומות חילוניים (וזו כבר סוגיה חינוכית נפרדת), מקצועות הדורשים מהם תפקוד בעבודה במשרה מלאה + תפקוד מלא בבית בגידול הילדים, תפעול הבית וגם - להיות אישה...

התבנית הזו מתאימה כנראה למאות אברכים, אך לא מתאימה לי. אשתי ואני, לאחר שראינו את חוסר היכולת שלה לאכול את העוגה וגם להשאיר אותה שלימה, החלטנו בהתייעצות עם רבותינו (וגם הורינו), להוריד את עול המשרה המלאה שהיה עליה ושאני אקח זאת על עצמי.

אלא, שביצוע ההחלטה הזו באופן מעשי, העמיד אותי בפני שוק עבודה שכפי שכל אחד מבין - לא התלהב במיוחד מדורש העבודה החדש... כך, שהאופציה היחידה שנותרת לי הייתה - אחת ממסגרות הצבא המתאימות לחרדים. שם אפשרו לי לרכוש מקצוע מכובד, להשתכר תוך כדי וגם - לצאת לשוק עם ניסיון. כל זאת במחיר רווחי נמוך בהרבה ממה ששילמתי כשאשתי עבדה מבוקר ועד ליל (בין גברים...), כשלא היה ליילדיי אימא ולי אישה מתפקדת.

את הרווחים האמיתיים התחלתי לגרוף מיד - אשתי ערנית, ילדיי נינוחים ורגועים ובעיות חינוכיות שצצו כמעט מדי יום, עברו בלי להשאיר עקבות.

המסר שלי אחד: יציאה לעבודה לא נעשית מתוך פריקת עול, לפעמים רק להיפך... וכל אותם יוצרי קמפיינים למיניהם - האם הם עובדים? האם יש להם פיתרון אחר? פיתרון לפרנסה בכבוד ולא של ועדות צדקה?

על החתום

עובד ה' העמל לפרנסתו

ניתן לשלוח תגובות לדוא"ל: helki.baamali@gmail.com